

СЕКЦІЯ 8 ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.7

Аванесова Н.Е.

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів та кредиту
Харківського національного університету будівництва
та архітектури*

Колодяжна Т.В.

*старший викладач кафедри фінансів та кредиту
Харківського національного університету будівництва
та архітектури*

Гулубєва А.Г.

*бакалавр зі спеціальності фінансів та кредиту
Харківського національного університету будівництва
та архітектури*

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто сутність електронних грошей. Визначено основні чинники, що сприяли стрімкому розвитку карток із магнітними носіями. Розглянуто платіжні системи на основі SMART-технології, які ефективно використовуються як в європейських країнах, так і в Україні. Досліджено особливий напрям розвитку банківських технологій шляхом створення автомату підтримки кругообігу готівки (Cash Recycling System-CRS), який забезпечує можливість повного кеш-менеджменту в замкнутій системі. Визначено проблеми та перспективи розвитку електронних грошей.

Ключові слова: платіжні системи, електронні гроші, фінансові установи, електронні гаманці, платежі, банкомати, зобов'язання, емітент, користувач.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрена сущность электронных денег. Определены основные факторы, которые способствуют стремительному развитию карточек с магнитными носителями. Рассмотрены платежные системы на основе SMART-технологии, которые эффективно используются как в европейских странах, так и в Украине. Исследовано особое направление развития банковских технологий путем создания автомата поддержки кругооборота наличных (Cash Recycling System-CRS), который обеспечивает возможность полного кэш-менеджмента в замкнутой системе. Определены проблемы и перспективы развития электронных денег.

Ключевые слова: платежные системы, электронные деньги, финансовые учреждения, электронные кошельки, платежи, банкоматы, обязательства, эмитент, пользователь.

ANNOTATION

The essence of electronic money is considered in the article. The main factors that contributed to the rapid development of cards with magnetic carriers were determined. Payment systems based on SMART technology are considered, which are used effectively both in European countries and in Ukraine. The special direction of development of banking technologies is investigated by creating a cash cycle support machine (Cash Recycling System-CRS), which provides the possibility of full cache management in a closed system. Problems and prospects of development of electronic money are determined.

Key words: payment systems, electronic money, financial institutions, electronic wallets, payments, ATMs, obligations, issuer, user.

Постановка проблеми. Для останнього десятиріччя характерною є поява інноваційних продуктів для ефективного і швидкого здійснення платежів, чому певною мірою сприяють саме науково-технічний прогрес та динамічний розвиток фінансового ринку. Загальна безпека без точної ідентифікації може бути легкою та успішно реалізована за допомогою використання електронного платіжного засобу на пред'явника. Саме тому дослідження перспектив загального поширення використання електронних грошей в нашій державі є сьогодні досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень. Незважаючи на загальну появу систем електронних грошей в Україні, у сучасній вітчизняній науковій літературі поки що досить мало уваги присвячено теоретичним аспектам цієї проблеми. Деякі окремі аспекти з цього питання висвітлюються В. Міщенком, А. Морозом, М. Савлуком та іншими українськими вченими. У роботах зарубіжних науковців, зокрема М. Вудфорда, А. Генкіна, Ч. Гудхарда, М. Кінга, С. Кляйна, Б. Фрідмена, розглядається ціла низка питань, що певною мірою пов'язані із розвитком електронних грошей.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на суттєвий інтерес вітчизняних та закордонних вчених і практиків до вивчення теорії розвитку електронних грошей, слід зазначити, що саме основні проблеми та загальні тенденції подальших перспектив розвитку електронних платіжних засобів потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз сучасного стану систем електронних грошей в Україні та перспектив їх розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія електронних грошей нараховує біль-

ше півстоліття. Перші успішні спроби їх використання почалися з моменту появи електронних пристроїв для створення середовища функціонування. Його розвиток відбувається у світі швидкими темпами. Україна також не виняток. Електронні гроші використовуються у міжбанківському обігу, у розрахунках між підприємствами, між підприємствами та населенням. Але, на нашу думку, відставання від розвинутих країн у галузі виробництва приладів з їх обслуговування є значним. Проте створюється не тільки середовище функціонування, але й потужна інфраструктура, яка забезпечує його прискорений розвиток, експлуатаційну підтримку в процесі функціонування, виробництво необхідних компонентів та матеріалів, нові види зв'язку [5].

Значну роль у виникненні електронних грошей відіграло становлення безготівкової форми розрахунків. Спочатку банки використовували записи на паперових носіях, обслуговуючи свої потреби. Пізніше почали обслуговувати потреби підприємств, з ще через деякий час – і населення. Для передачі такої інформації почали застосовуватись і технічні засоби – телеграф, телетайп та інші, констатувавши, таким чином, факт виникнення безготівкового обігу грошей. З появою комп'ютерної техніки записи на паперових носіях поступово замінюються електронними. Можна стверджувати, що безготівкова форма розрахунків є перехідною стадією до виникнення електронних грошей.

Стрімкому розвитку карток із магнітними носіями інформації сприяли такі чинники [3]:

- населення одержало постійний доступ до невеликих кредитних сум, що у подальшому дало змогу будувати бюджет домогосподарству у кредит не тільки за великими покупками, а й за фінансуванням закупок продуктів, одержанням послуг тощо;

- затрати часу, грошей на оформлення такої форми кредиту мінімальні та однократні;

- банки одержали додаткову можливість розмістити надлишкові кредитні ресурси;

- незначна вартість виготовлення карток, обладнання, наявність зв'язку та інші витрати були набагато меншими, ніж доходи від сплати за користування кредитом, в результаті чого всі проекти були рентабельними (окупність 5–10 років, середній прибуток до розміру вкладеного капіталу майже 30% за рік).

Основою системи є електронний гаманець та електронне портмоне [7]. Гаманець виконує функцію готівки, яку можна витратити, портмоне виконує функцію міні-банку, де зберігаються основні кошти. У картці (гаманці) знаходиться завчасно занесена туди сума. Залишки коштів контролюються за допомогою зчитуючого пристрою. Передбачається організація на картці до 5 гаманців у різних валютах. Розрахунки здійснюються за допомогою електронного портмоне, яке мають як продавці, так і покупці. Комп'ютер, обладнаний рідером (зчитуючим та

записуючим пристроєм), має можливість за допомогою телефонної лінії зв'язатися з банком, списати гроші зі свого рахунку чи поповнити його, оплатити рахунки, перерахувати гроші іншим фізичним та юридичним особам, одержати виписки по рахунку, консультації та інші банківські послуги. Перерахувавши певну величину грошей зі свого рахунку в електронне портмоне, клієнт може її зберігати там і частково перенести на будь-яку картку-електронний гаманець. Використовуючи PIN-код, можна замкнути свою картку на будь-якому терміналі. Але при втраті картки втрачаються всі гроші які знаходилися на ній. На своє електронне портмоне власник приймає будь-яку кількість грошей від іншого власника електронного гаманця і потім розпоряджається нею на свій розсуд – залишає у портмоне, переводить у банк на свій рахунок або в електронний гаманець. Таким чином, використовуючи властивості портмоне та гаманця, юридичні та фізичні особи мають можливість здійснювати будь-які платежі без обмежень, як за участю банку, так і без нього [6].

Платіжні системи на основі SMART-технології впроваджуються і в Україні – це "Unex Card" з використанням КБ Кард, яка була створена за технологією VEPS французькою фірмою "NET International". На основі базових специфікацій VEPS фірмами "BCS Industrial" та "AT Teleform" була розроблена адаптована версія VEPS Russia, яка відповідає вимогам ринку країн СНД та міжнародним стандартам захищеної патентами та прийнята "Visa Int." як основа для картки Visa Copac. В цей же час була впроваджена українська розробка фірми "Улісс" під назвою SMART-БАНК. Розпочаті проекти банків "Зевс" та "Олбанк". Всього в країнах СНД на початок 1997 р. було впроваджено 20 карткових проектів, встановлено 100 банкоматів 4 тис терміналів, емітовано 3,5 тис. карток.

Найбільший проект із застосуванням SMART-карт було впроваджено у Франції компанією "De La Rue Card Systems", де діють 500 тис. РОЗ-терміналів, випущено 3 млн. карток, з середньому за рік здійснюється трансакцій більш ніж на 100 млрд. доларів (656 млрд. FRF). SMART-карти впевнено заміщують платіжні інструменти з магнітними носіями не дивлячись на порівняно високу вартість (4–12 USD проти 0,7 USD); надають тверді гарантії власникам коштів та створюють нові властивості, наприклад, електронні гаманці. Обслуговування електронних трансакцій при використанні SMART-технологій майже в 10 разів дешевше, ніж обслуговування паперових трансакцій. За оцінками спеціалістів, за рівнем затрат (понижуючись) йдуть картки з магнітною полоскою, потім передплачені картки з чіпом, електронні гаманці. А трансакції на невеликі суми (приблизно 1 USD) просто збиткові у технологіях з магнітною полоскою. Що стосується більшості реалізованих проектів, то сьогодні зони не відповідають стандартам EMV і частіше всього є

локальними. Характерною особливістю є посилений інтерес до таких проектів у країнах, де слабо розвинуті міжнародні платіжні системи. Прикладом можуть служити Україна та Росія, де в багатьох банках реалізовані локальні проекти, в яких кількість емітованих карток коливається від десятків до десятків тисяч. І лише поодинокі мають дійсно регіональний характер. В майбутньому тенденція побудови платіжних систем з використанням карткових інструментів (особливо заміняючих готівку) визначається вимогами їх сумісності для платежів у будь-якому місті в будь-якій країні. На це спрямовані зусилля зі створення єдиних стандартів, прикладом яких є EMV [1].

Історія розвитку електронних грошей в Інтернеті свідчить про відставання динаміки можливостей платіжного обігу від динаміки розвитку електронної комерції. В Інтернеті створений один з найглобальніших ринків товарів та послуг відповідно до даних дослідницької фірми "Forrester Research", в 1998р. через Інтернет споживачами було придбано товарів та послуг на 8 млрд. дол. Обсяг угод між компаніями склав 43 млрд. USD. Очікуваний обсяг угод у 2003 р складе 1,3 трлн дол. За матеріалами доповіді "Internet active Commerce Trends for 1997 and Beyond" спостерігалось таке розподілення товаропотоків; продукти харчування та напої – 5%; туризм – 24%; дозвілля – 19%; подарунки, квіти – 10%; одяг – 5%; комп'ютерні програми – 32% [4].

Особливим напрямком розвитку банківських технологій, який сприяє розвитку електронних грошей, на наш погляд, є удосконалення банкоматів Фірмою "Simens" створено автомат підтримки кругообігу готівки (Cash Recycling System-CRS), який забезпечує можливість повного кеш-менеджменту в замкнутій системі. Автомат дозволяє клієнтам не тільки одержувати готівку, але й здавати її. Депонована сума автоматично збільшує залишки на його рахунку Використання CRS німецькими банками дозволяє зекономити до 50 DEM на доставці готівки що за рік складає 17500 DEM. Придбання такого банкомату окупається приблизно за чотири роки. Наступним етапом розробок стало створення так званого міні банку (mini Bank), який дозволяє клієнтам знімати та класти готівку за допомогою карти та при її відсутності, виконувати операції за допомогою ощадної книжки за довгостроковими депозитами. мати повноцінний доступ до власного рахунку у будь-якому банку [5].

Можна стверджувати, що динаміка розвитку ринку банківських електронних технологій на Україні завжди була вища, ніж в інших країнах СНД. В першу чергу, за рахунок більшої концентрації засобів виробництва, міського населення та розвинутої інфраструктури. Особливістю розвитку цього ринку є активна участь та контроль НБУ, роль якого оцінюється економістами, фінансистами, вченими та практиками по-

різному. Дискусії весь час точаться на шпальтах періодичних видань та з кулуарах. Беззаперечним досягненням, визнаним світовим співтовариством, є створення НБУ системи електронних платежів (СЕП) у січні 1994 р., що допомогло вирішити проблему затримки платежів

Перші непорозуміння з комерційними банками виникли при спробі підключення до міжнародної системи електронних платежів S.W.I.F.T. НБУ пропонував встановити один Digital Vax кластер, розгорнути його на своєму майданчику, виділити кожному учаснику захищений телекомунікаційний канал. В цьому випадку НБУ виступив би дійсним членом системи, а комерційні банки-асоційованими. Але, не дивлячись на значні витрати (тільки вступний внесок приблизно складає 200 тис. USD), перші десять комерційних банків, виділивши потрібні кошти та придбавши обладнання, самостійно вступили у S.W.I.F.T [3].

З появою в Україні міжнародних платіжних систем з'явилася ідея створення загальнонаціональної платіжної картки, яку активно підтримує держава. В 1994 р. була видана постанова Кабінету Міністрів України № 130, яка передбачала виділення коштів на дослідницькі роботи, пов'язані зі створенням Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП). Створення вже згаданого ЗАТ "Укркарт" 11 вересня 1995 р. теж було підпорядковане цій ідеї, яку підтримали 20 комерційних банків, сплативши до статутного фонду кошти, еквівалентні 225 тис. USD. 23 липня 1998р. НБУ уклав угоду з "Visa int." про створення центрального міжбанківського процесингового центру (ЦМПЦ) на основі системи ГОПАЗ, розробленої "Visa int." та компанією "OAZIS". Таким чином, було змінено порядок роботи та розрахунків всіх українських учасників платіжної системи. Банки, які мали свої процесингові центри і працювали через незалежні процесингові центри, втратили можливість виходити в систему «Visa int.» самостійно. Вся інформація про трансакції в країні направляється на ЦМПЦ. Функції розрахункового банку також переходять до НБУ. Кліринг при розрахунках здійснює ЦМПЦ. Через нього також направляються в "Visa int." всі трансакції по міжнародних розрахунках. За комерційними банками залишилось право вибору місця зберігання страхового фонду. Для банків, які вирішили зберігати страхові фонди в НБУ, був зменшений коефіцієнт ризику з 14 до 7. Розпорядником страхового фонду був призначений НБУ, який взяв на себе обов'язки короткострокового кредитування неплатежів. Якщо входження в систему "Visa int." проходить тільки через ЦМПЦ, який по суті виконує роль супер – центру "Visa int." в Україні, то в "Eurore Int." кожний процесинговий центр входить самостійно. При цьому маршрутизація здійснюється мережою "EPS NET". Це стосується клірингу і розрахунків між українськими банками-членами цієї платіжної системи, котрі

виконуються за кордоном у Брюсселі, де знаходиться головний офіс "Europey Int." НБУ сертифікував ЦМПЦ в "Europey Int.", але це дозволило йому обслуговувати тільки картки банків, які не мають свого процесингового центру за їх бажанням "Europey Int." також не погодилася, щоб НБУ виступав розрахунковим банком, виконував кліринг та маршрутизацію. В світі існують три глобальні мережі – "VISA NET", "EPS NET". "BANK NET", між якими є шлюзи. Особливість України в тому, що вона єдина в системі "Visa int" підключена до мережі "VISA NET" через одну точку входу за участю центрального банку Вартість обслуговування для комерційних банків ЦМПЦ залишилася на одному рівні з коштами, які перераховувалися за обслуговування до "Visa int.". Тепер в "Visa int." українські банки розраховуються один з одним у гривнях, а в "Europey Int.", – у валюті [4].

За участю НБУ активно ведуться роботи по створенню НСМЕП на основі SMART-технологій. Розробники планують започаткувати все українську дебетову платіжну картку на основі створення платіжної системи за допомогою інвесторів, зацікавлених у втіленні проекту. При цьому НБУ буде виступати як розрахунковий банк, проводити кліринг, утримувати та розпоряджатись гарантійним фондом. Відповідно буде обрано і єдиний процесинговий центр Проект буде інтегрований до "Visa int." та "Europey Int.", і відкритий для взаємодії з іншими платіжними системами. Він має окупитися протягом 3–4 років шляхом продажу ліцензій на емісію та еквайрінг у розмірі 1–2 гривень за карту, 200–300 гривень за один термінал, 400–600 гривень за банкомат. За іншим варіантом доходи мають забезпечуватися відрахуванням відсотків від обсягів коштів, розміщених на спецкартрахунках (СКР). Доходи комерційних банків, учасників проекту, планується забезпечити за рахунок зменшення сум резервування в порівнянні з іншими платіжними системами, КОМІСІЇ з торгових підприємств в розмірі 2%, наявності незнижуваних залишків на СКР та розміщення їх на міжбанківському ринку, комісії з підприємств по зарплатних проектах; після становлення системи – комісії 3 власників карток з розмірі 0,5–1%. комісії в розмірі 0.5–1% для обслуговуючих банків від вартості операції від банків-емітентів [2].

Відзначимо, що розвиток електронних грошей був започаткований в країнах з розвинутою економікою. Тому впровадження електронних грошей в країнах, які тільки стали на шлях побудови ринкової економіки, з тому числі і в Україні, має свої особливості. Розвинуті країни мають зовсім іншу градацію розподілення капіталів а суспільстві. Так, вартість власних капіталів банків складає до 80% річного валового національного продукту, а в країнах, які розвиваються – близько 5%. В своїй більшості основні фонди та грошові капітали належать приватному бізнесу, який має достат-

ню кількість незадіяних заощаджень, котрі мають інвестуватися в розвиток підприємств чи в створення нових проектів з метою одержання прибутку. Економіка розвинутих країн більш відкрита та інтегрована одна в одну, за рахунок чого функціонують стабільні міжнародні фінансові потоки, потоки матеріальних, людських ресурсів та технологій. Розвинута ринкова економіка характеризується високим рівнем комп'ютеризації, наявністю сучасних засобів зв'язку та їх інфраструктури, що постійно вдосконалюються за рахунок приватних інвестицій та досягнень науково-технічного прогресу [7].

В Україні, на нашу думку, ні один із перерахованих чинників не діє або діє слабо чи вибірково. Масштабність проблеми впровадження електронних грошей, перш за все, полягає в тому, що вона зачіпає інтереси всього дорослого населення країни і є соціальною. Це проблема, у вирішенні якої економічно та морально зацікавлено не тільки суспільство в цілому, але й кожний його елемент, починаючи від громадянина, сім'ї, виробничих, транспортних, фінансових, розподільчих та інших структур, і закінчуючи органами державного управління всіх рівнів та гілок влади. При цьому інтереси окремих елементів або структур суспільства у вирішенні зазначеної проблеми в більшості випадків не співпадають. Загальна сукупність інтересів складається із груп інтересів окремих елементів і структур суспільства, а така проблема може бути розв'язана тільки, якщо кожний елемент або структура внесе в її вирішення свій вклад, причому його розмір для конкретної структури, елементу прямо пропорційний величині тих переваг, які вони одержать в результаті. Тому будь-яка спроба вирішення проблеми за рахунок залучення суспільних ресурсів (наприклад, бюджетних коштів) завідомо приречена, тому що призводить до розбалансування вигід та затрат і загальмує процес або виявиться збитковим топтанням на місці. Отже, держава, стимулюючи впровадження електронних грошей, на наш погляд, в першу чергу має виконати властиві тільки їй функції делеговані суспільством [3].

Необхідно створити повноцінне законодавче поле зі сталими правилами гри та відповідні умови для повноцінного кредитування населення без будь-яких ризиків для фінансових установ і торгових підприємств, де можна, до максимуму зменшити регулювання створення середовища мешкання електронних грошей, відмінити сертифікацію електронних продуктів, користуючись при цьому існуючими стандартами в сфері екології, метрології, техніки безпеки, охорони здоров'я та міжнародними стандартами ISO. Створення середовища мешкання електронних грошей неможливе без опори на національну промисловість. Україна не є багатою країною, яка може дозволити собі масові закупки коштовного обладнання за кордоном для забезпечення високих темпів розгортання нової платіжної системи.

На думку вчених, на першому етапі слід вирішити такі завдання [6]:

– на державному рівні оголосити тендер серед вітчизняних та закордонних інвесторів на започаткування двох-трьох підприємств з виробництва необхідного обладнання, призначеного для створення середовища мешкання електронних грошей, випуску карток;

– звільнити ці підприємства від всіх податків, пов'язаних з зведенням в Україну виробничого обладнання, технологій, виходячи з бізнес-планів;

– звільнити ці підприємства від всіх податків, крім податків, пов'язаних з оплатою праці до моменту повної компенсації їх затрат за цими проектами. Це дозволить інвесторам повністю повернути вкладені в проект кошти.

Таким чином, контроль за досить невеликою кількістю підприємств не буде складним, що дозволить виключити зловживання. Таку ж саму пільгу необхідно надати і банкам, які приймуть участь у створенні НСМЕП та будуть витрачати кошти на придбання терміналів, банкоматів, іншого обладнання. Відлагоджена система контролю за банківською діяльністю дозволить легко виділити з бухгалтерського обліку інформацію про затрати та одержані прибутки від такої діяльності.

Висновки. Електронні гроші є дуже зручним засобом для здійснення миттєвих платежів, у тому числі мікроплатежів, які можуть становити лише кілька гривень. Електронні гроші значно полегшують життя, оскільки з їх допомогою можна здійснювати миттєві перекази грошей на будь-який рахунок і легко простежити за своїм фінансовим станом і кількістю заощаджень, які залишилися на рахунку. У нашій країні електронні гроші займають особливе положення, оскільки на даний момент у нас дуже низький рівень персональних банківських послуг, і електронні гроші є єдиним поширеним способом безготівкових розрахунків для дуже великої кількості людей. Отже, впровадження електронних грошей потребує подальших наукових розробок. Для подальшого успішного розвитку електронних грошей в Україні важливим є застосування виваженої правової регламентації, спрямованої, з одного боку, на підтримку їхнього розвитку, а з іншого – на запобігання їх використанню з метою ухилення від оподаткування та контролю.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Банківські операції: Підручник /За ред. А.М. Мороза; Київський національний економічний університет К.: КНЕУ, 2002. 476 с.
2. Василенко З.И. Комерційні банки: реструктуризація та реорганізація. – Монографія. К.: Кондор 2004. 528 с.
3. Ковальов О.Л. Класифікація банківських ризиків. Фактори, що впливають на кредитні ризики, і підходи до їх класифікації // Формування ринкових відносин в Україні. 2006. № 2 (57). с. 63–70.
4. Колодяжна Т.В., Алейник А.Ю. Сутність та класифікація банківського ризику // Глобальні та національні проблеми економіки (електронне наукове видання). Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2017 р. Випуск 16. URL: <http://www.global-national.in.ua>
5. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. Посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2001. 240 с.
6. Платіжні системи: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти/ В.А Ющенко, С.Л. Цекал, І.М. Новак, В.П. Старчук., К., Либідь, 1998 р. 416 с.
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України // № 3273-IV (3273-15) від 22.12.2005, № 5–6. с. 47–51) URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

REFERENCES:

1. Moroz A.M. (2002), *Bankivs'ki operatsiyi*, [Banking Transactions], pidruchnyk, Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine.
2. Vasylenko Z.Y. (2004), *Komertsiyni banky: restrukturyzatsiya ta reorhanizatsiya*, [Commercial banks: restructuring and reorganization], monohrafiya, Condor, Kyiv, Ukraine.
3. Kovalov O.L. (2006), «Classification of bank risks. Factors influencing credit risks, and approaches to their classification», *Formation of market relations in Ukraine*, no 2(57), pp. 63–70.
4. Kolodyazhna T.V., Aleinik A.Yu. (2017), «Essence and classification of bank risk», *Global and national problems of the economy (electronic scientific publication)*, no 16, [Online], available at: <http://www.global-national.in.ua>
5. Oparin V.M. (2001), *Finansy (Zahal'na teoriya)*, [Finance (General Theory)], pidruchnyk, Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine.
6. Yushchenko V.A., Tsekal S.L., Novak I.M., Starchuk V.P. (1998), *Platizhni systemy: Navchal'nyy posibnyk dlya studentiv vyshchikh zakladiv osvity*, [Payment systems: A manual for students of higher educational institutions], Lybid, Kyiv, Ukraine.
7. *On Banks and Banking: Law of Ukraine* (1996), no. 3273-IV (3273-15) of 22.12.2005, available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

Avanesova N.E.

*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Professor at Department of Finance and Credit,
Kharkiv National University of Construction and Architecture*

Kolodiazhna T.V.

*Senior Instructor at Department of Finance and Credit,
Kharkiv National University of Construction and Architecture*

Hulubieva A.H.

*Bachelor in Finance and Credit,
Kharkiv National University of Construction and Architecture*

PERSPECTIVES AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF ELECTRONIC MONEY

The history of electronic money has more than half a century. A significant role in the emergence of electronic money was played by the formation of cashless forms of settlements. The basis of the system is an electronic wallet.

With the advent of international payment systems in Ukraine, the idea of creating a nationwide payment card, which is actively supported by the state. Note that the development of electronic money was launched in developed countries. Therefore, the introduction of electronic money in countries that have just started to build a market economy, including in Ukraine, has its own peculiarities. Developed countries have a completely different degree of capital allocation in society.

The magnitude of the problem of introducing electronic money, above all, lies in the fact that it affects the interests of all adult population of the country and is social. This is a problem in the solution of which is economically and morally interested not only society as a whole, but also every element of it, ranging from citizen, family, production, transport, financial, distribution, and other structures, to governmental authorities of all levels and branches of power. In this case, the interests of individual elements or structures of society in solving the problem in most cases do not coincide. Therefore, any attempt to solve the problem by attracting public resources (for example, budget funds) is deliberately doomed, as it leads to a misbalance of benefits and costs and will slow down the process or prove to be a loss-making trampling on the city. Consequently, the state, in stimulating the introduction of electronic money, in our opinion, must first fulfil its functions delegated by society.

According to scientists, in the first stage, the following tasks should be solved:

- at the state level, to announce a tender among domestic and foreign investors for the launch of two or three enterprises for the production of the necessary equipment designed to create a living environment for electronic money, issuing cards;
- to exempt these enterprises from all taxes related to the export of production equipment, technologies to Ukraine, based on business plans;
- to exempt these enterprises from all taxes, except for taxes related to payment of labour until the full compensation of their costs for these projects. This will allow investors to fully recover funds invested in the project.

Thus, the control of a rather small number of enterprises will not be complicated, which will eliminate abuse. The same privilege should be given to banks that will participate in the creation of NS-MEP and will spend money on the purchase of terminals, ATMs, other equipment. A well-functioning banking control system will make it possible to easily disclose information on costs and earnings from such activities from accounting.